

Seminář k světovému dni výživy 2023
Ministerstvo zemědělství 17.10.2023

Voda v zemědělství: výzva pro potravinové zabezpečení

Ing. Markéta Miháliková, Ph.D.
Katedra vodních zdrojů, FAPPZ ČZU v Praze

Česká
zemědělská
univerzita
v Praze

16 October 2023
World Food Day

To není umění, vařit se solí.
Bez soli, to je umění!

(Byl jednou jeden král, 1954)

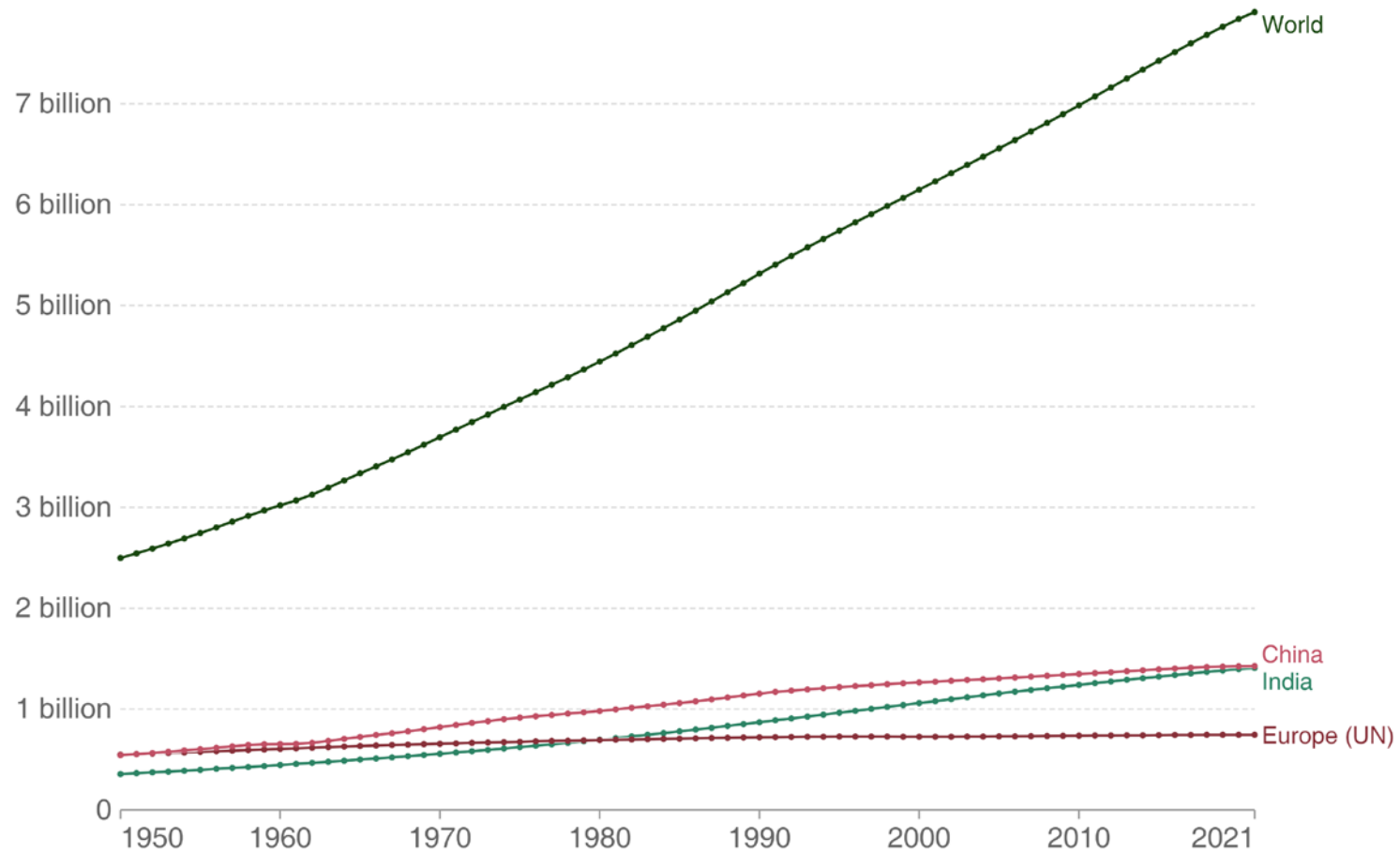

Růst populace

Population, 1950 to 2021

Our World
in Data

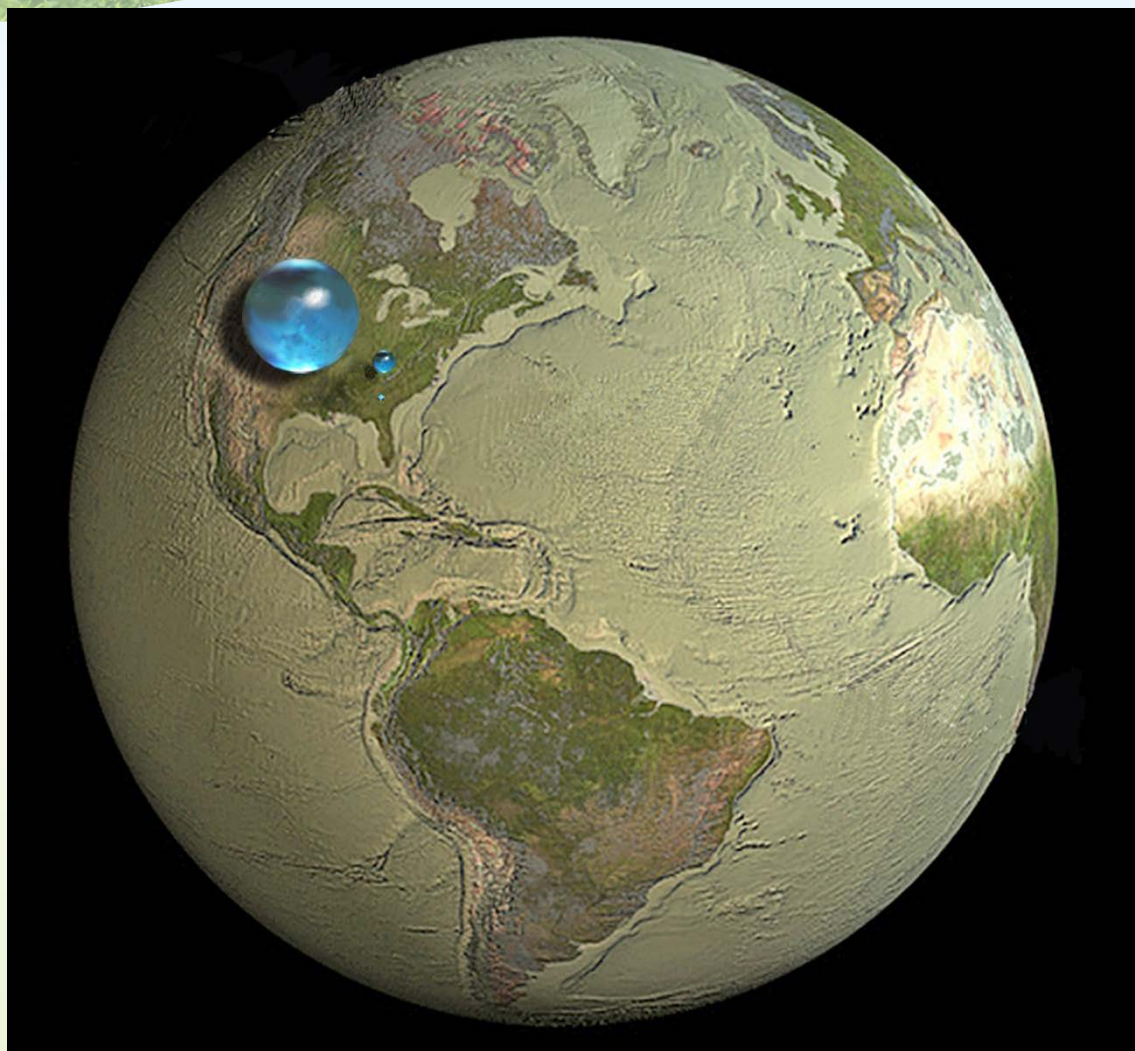

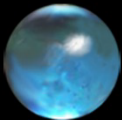
Data source: United Nations, World Population Prospects (2022)

CC BY

Voda na Zemi

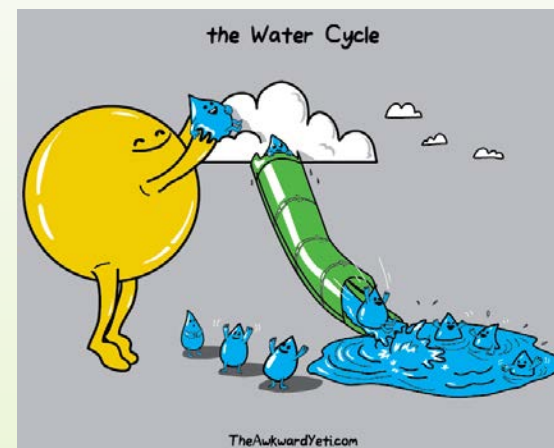
 All water on, in, and above the Earth

 Liquid fresh water

 Fresh-water lakes and rivers

Howard Perlman, USGS,
Jack Cook, Woods Hole Oceanographic Institution,
Adam Nieman
Data source: Igor Shiklomanov
<http://ga.water.usgs.gov/edu/earthhowmuch.html>

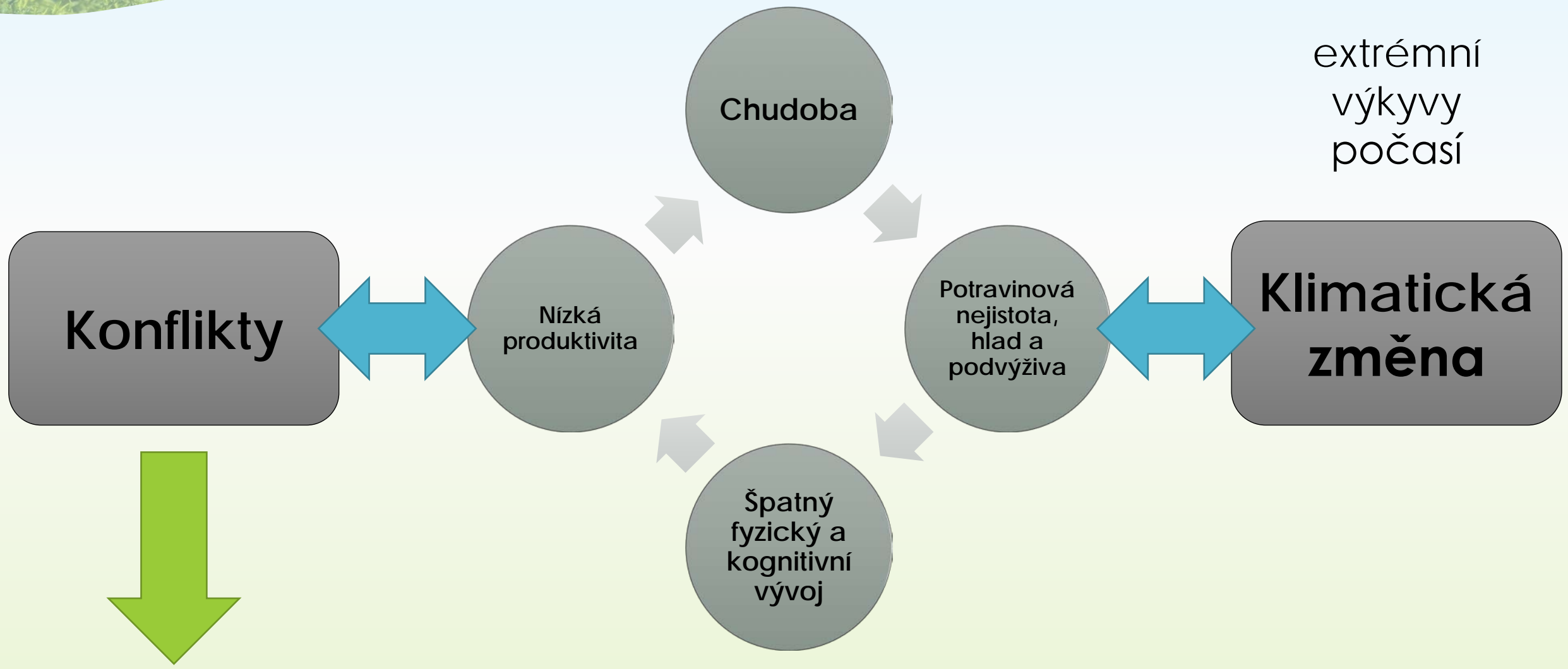
- Všechna voda na, v a nad Zemí
  - Kapalná sladká voda
    - Sladkovodní jezera a řeky

Klíčové faktory potravinové nejistoty

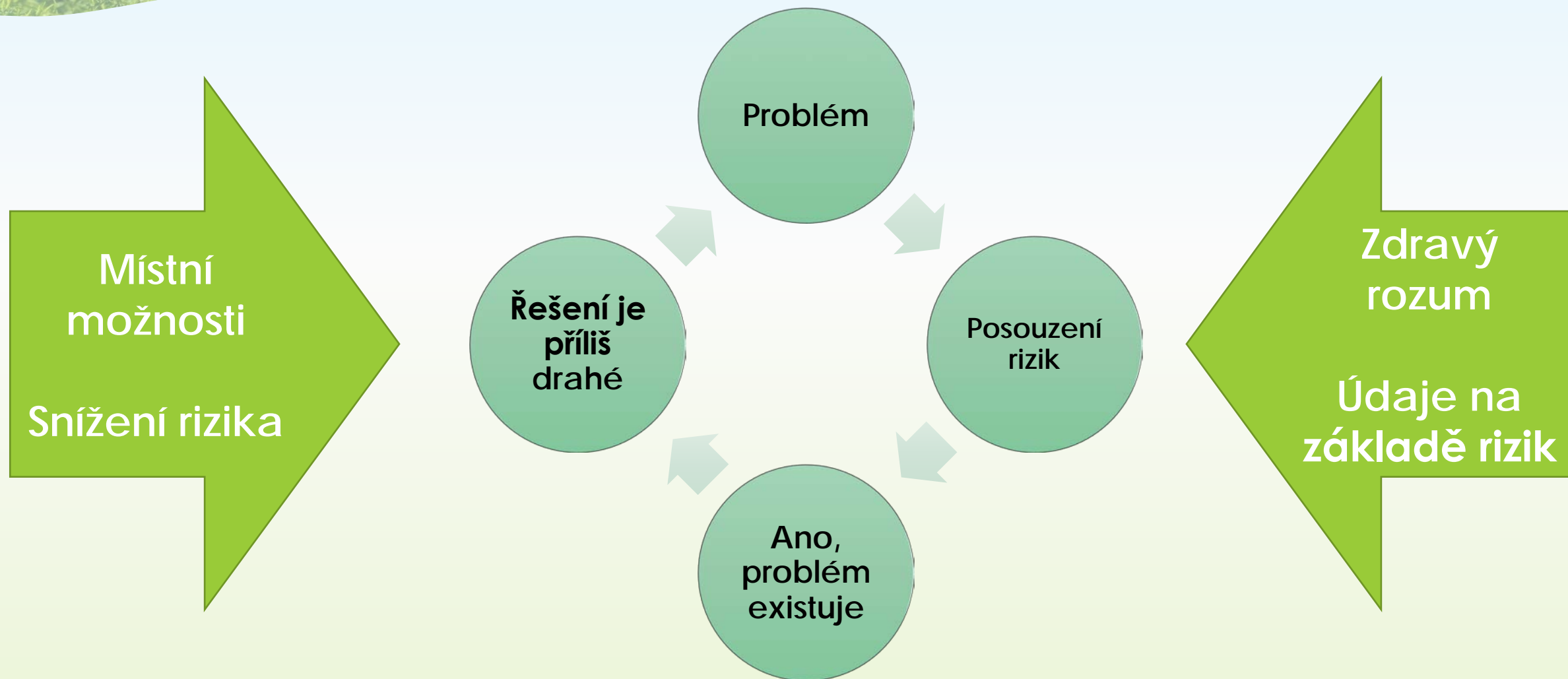

- Dilema:
- Svět je hladový, protože žízní
vs.
- Svět žízní, protože je hladový

- Bez vody to nejde?
- „A já ti to předvedu, že to
jde, a budu vařit sám!“

Bludný kruh hodnocení v rozvojových zemích

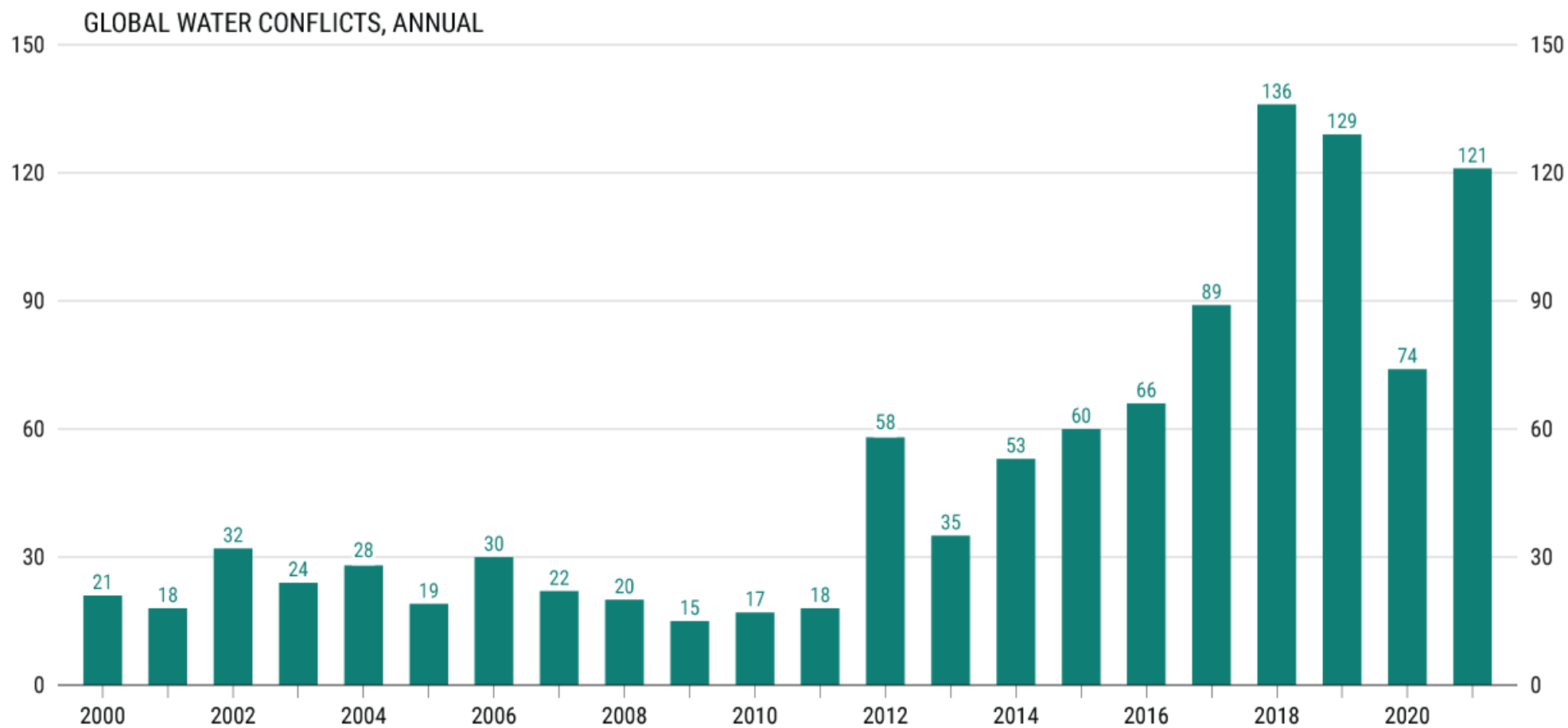

Boje o vodu

Global Water Conflicts | 2000-2021

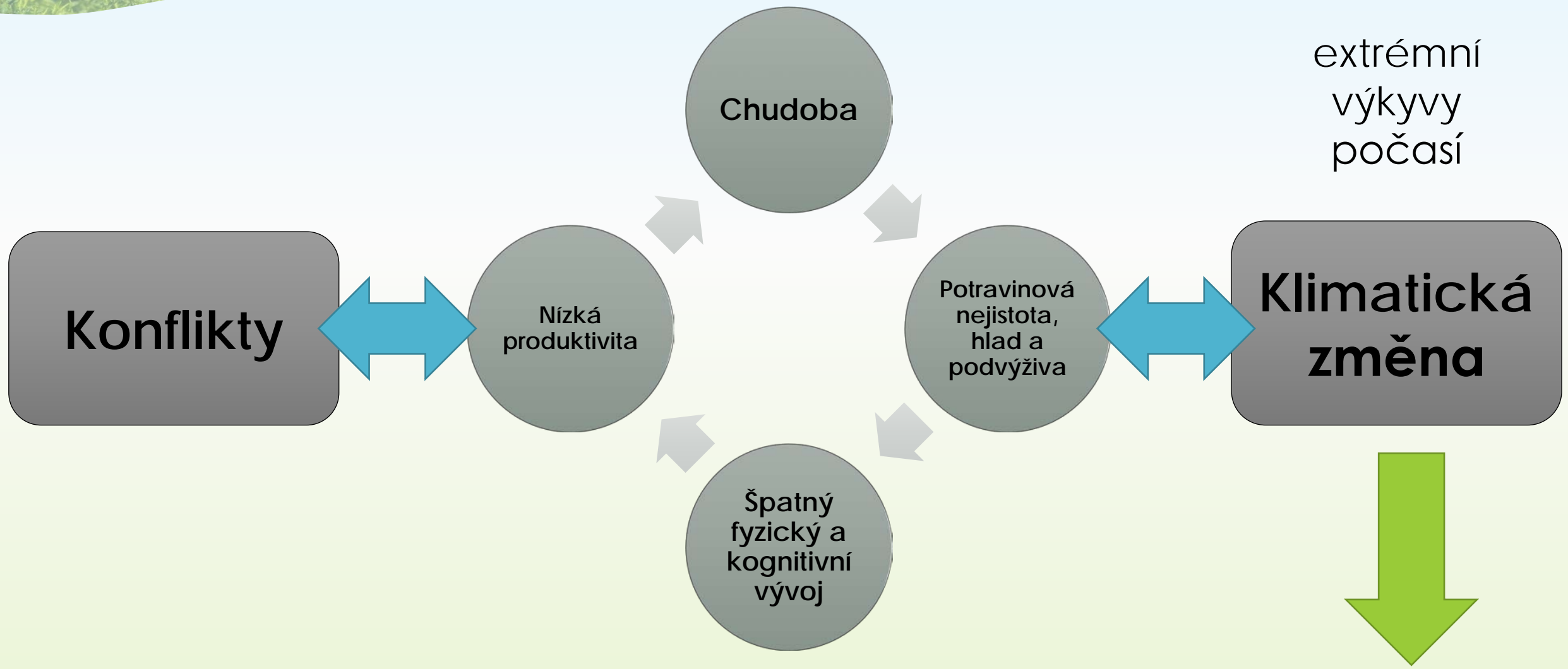
Note: Multiyear conflicts counted each in each year of conflict

Source: WorldWater.org - Water Conflict Chronology

© 2023 Geopolitical Futures

Klíčové faktory potravinové nejistoty

Následky změny klimatu a dlouhodobého snižování schopnosti půdy zadržovat vodu

**Eroze půdy a
dezertifikace**

**Snižování zásob
podzemních
vod**

**Přívalové deště
a povodně**

**Růst
průměrných
teplot**

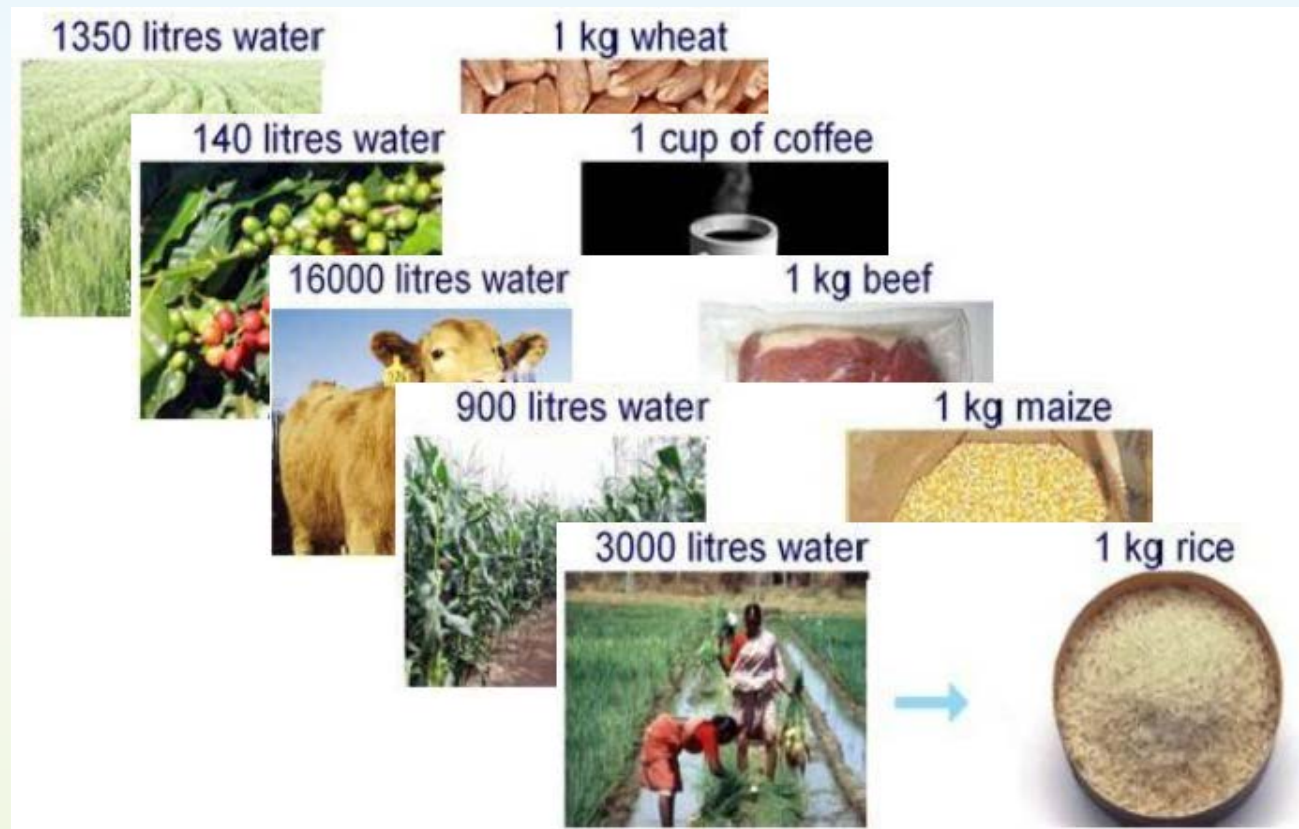
Sucho a požáry

Adaptační a organizační opatření + integrované využívání dešťových vod
=> podpora udržení a zlepšení ekosystémových služeb půdy

Vodní stopa

- Na výrobu všeho, co používáme, nosíme, kupujeme, prodáváme a jíme, je potřeba voda.
- Vodní stopa je měřítkem toho, jak si lidstvo přivlastňuje sladkou vodu v objemu spotřebované a/nebo znečištěné vody.

Vodní stopa

- Světový den výživy
  - Nedostatek, hlad a podvýživa
  - Obezita, přejídání a nezdravá strava
- Mezinárodní den proti McDonald's

1 hamburger
2400 litrů vody

1 porce fazolí
120 litrů vody

Fakta o vodě

Do roku 2050 by mohlo žít více než **pět miliard lidí** v oblastech s nedostatkem vody

Extrémní nedostatek vody by mohl do roku 2030 vyhnat z domovů **700 milionů lidí**

72 % všech odběrů vody využívá zemědělství,
16 % obce pro domácnosti a služby a
12 % průmysl

Odhaduje se, že od předindustriální éry zaniklo více než **85 % mokřadů** a tempo úbytku se stále zrychluje

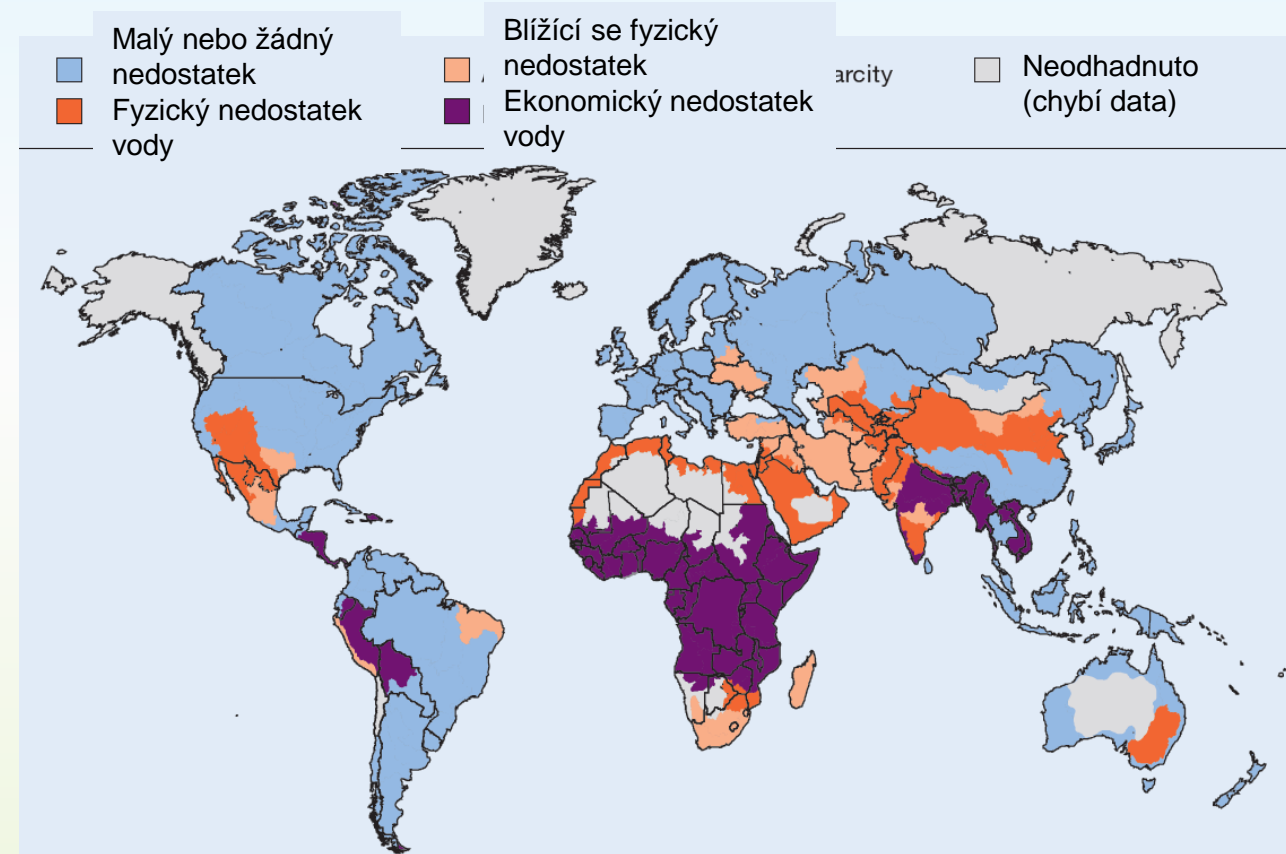
Polovina největších světových měst se již potýká s nedostatkem vody

Co to znamená „sucho“ ?

• Stupně sucha:

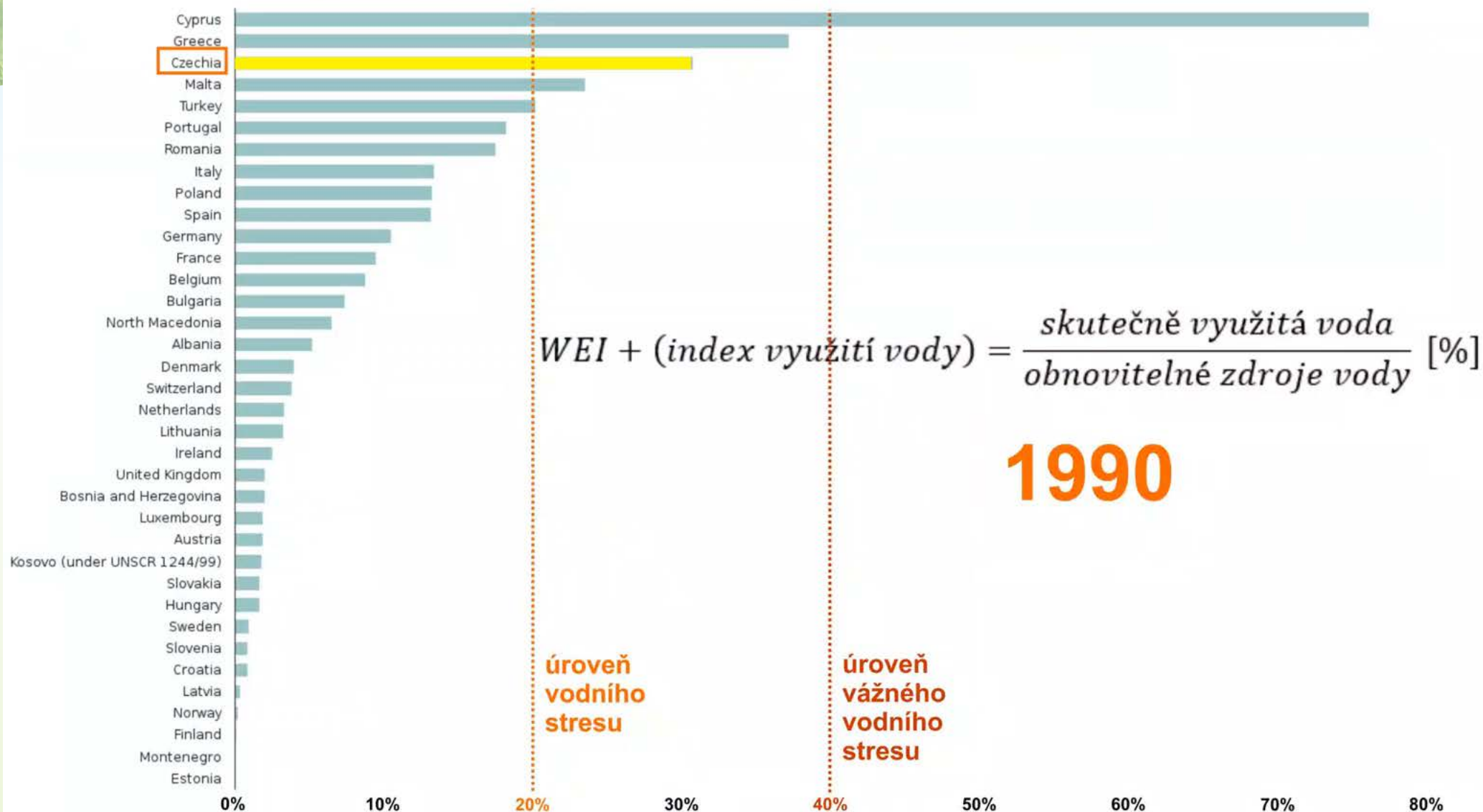
- **Klimatické sucho** – nedostatek srážek; méně srážek ve srovnání s dlouhodobým průměrem
- **Půdní sucho** – nedostatek vody v aktivní kořenové zóně půdního profilu, změna vodního režimu rostlin
- **Zemědělské sucho** – půdní sucho promítnuté na zemědělskou půdu
- **Hydrologické sucho** – nedostatek vodních zdrojů (povrchové a podzemní vody) v důsledku dlouhodobého klimatologického sucha
- **Socioekonomické sucho** – dopady do oblastí sociální (zásobování občanů vodou) a ekonomické (vyčísitelné poklesy výnosů zemědělské produkce, omezení např. lodní dopravy či průmyslu apod.)

% využívání dostupných vodních zdrojů – vývoj v ČR

WEI+ by year — Development of the water exploitation index plus (WEI+)

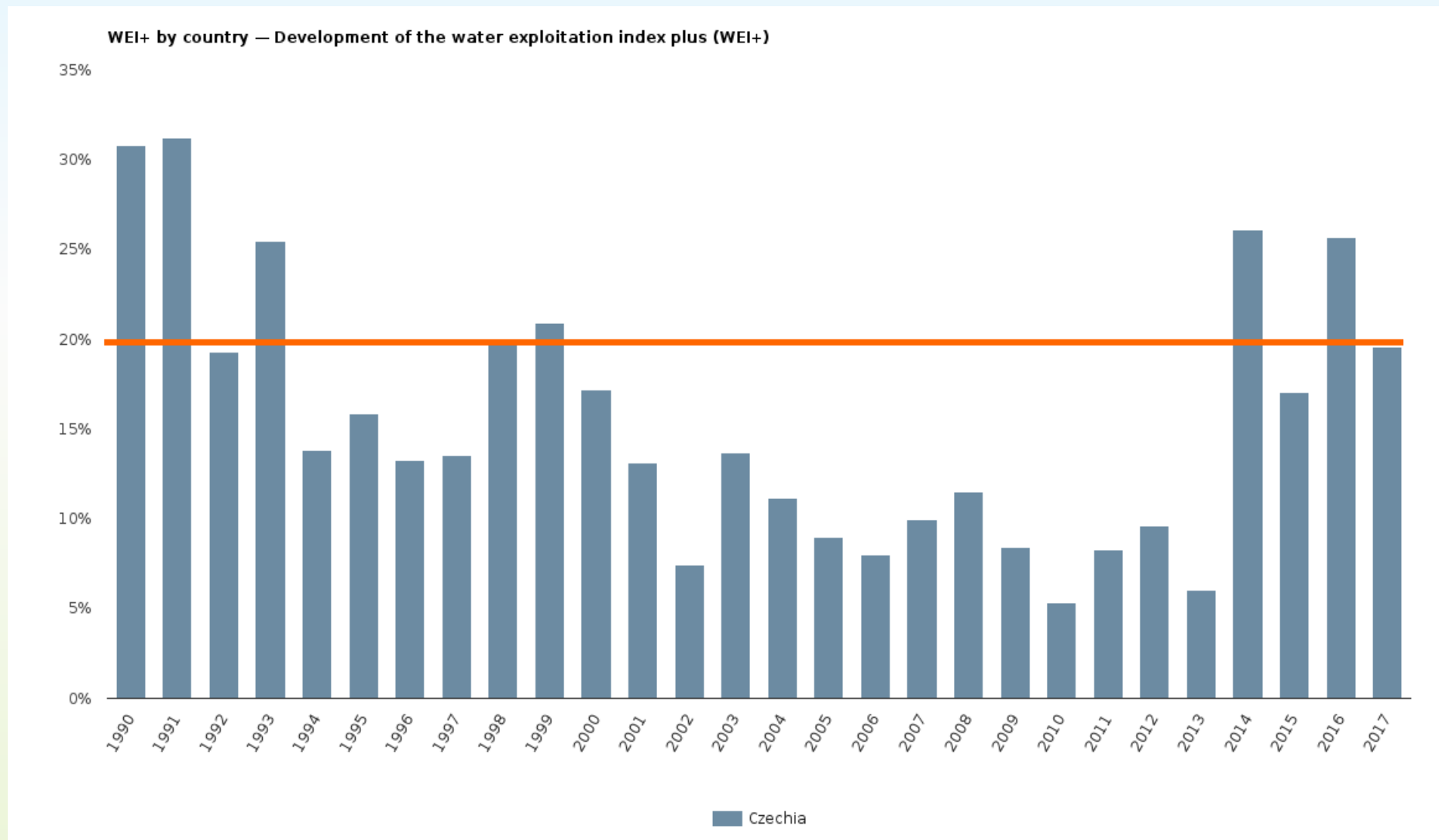

% využívání dostupných vodních zdrojů – vývoj v ČR

- Zdroj:
- Evropská environmentální agentura
- <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/use-of-freshwater-resources-3/assessment-4>

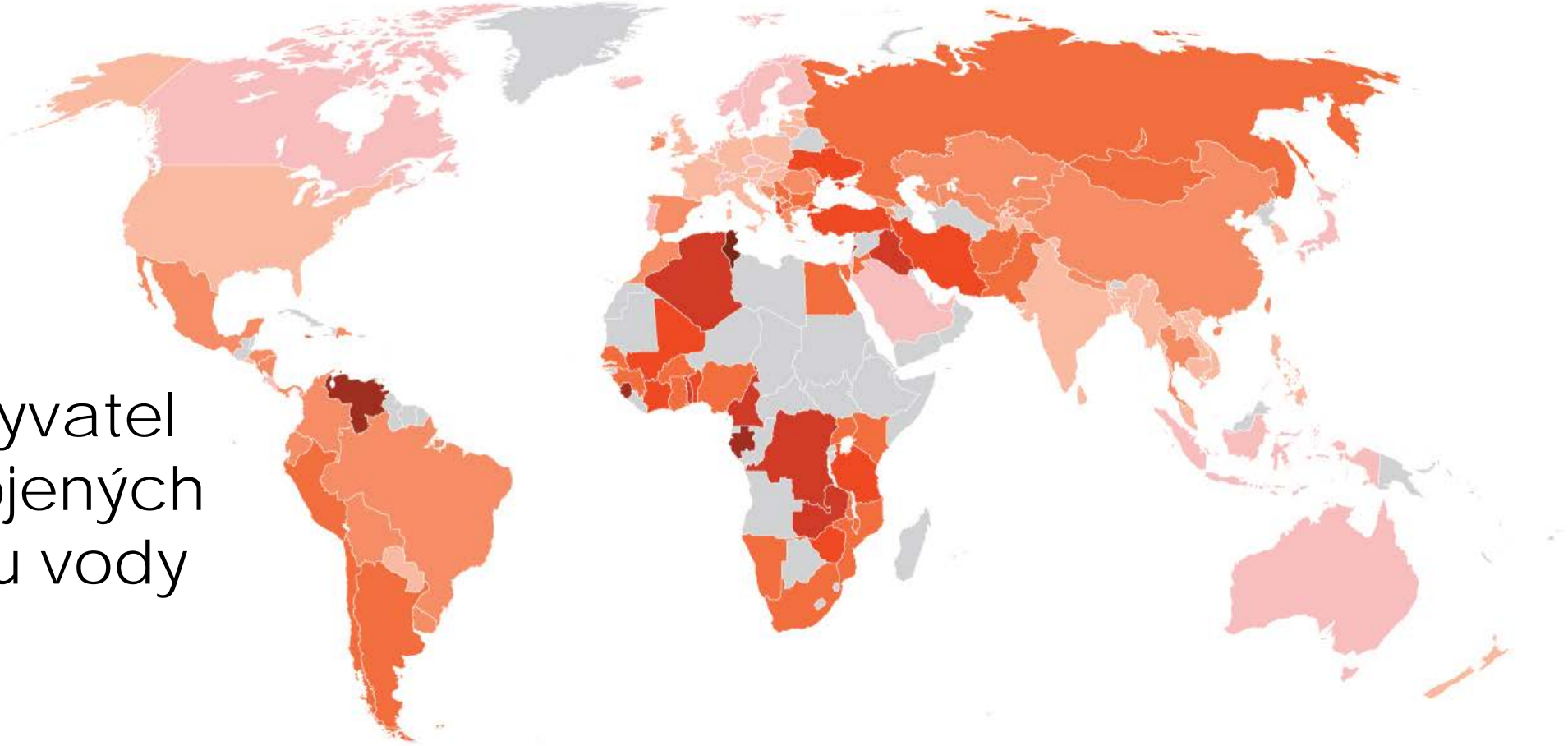

Vnímání kvality vody

Water Quality Perception, 2021

PERCENT DISSATISFIED

Podíl obyvatel nespokojených s kvalitou vody

Instantní voda v prášku?

Voda pro zemědělství v EU

25% vody se promarní ztrátami v potrubích

- **Účinné** zavlažování

- Třetina spotřeby vody v Evropě připadá na zemědělství
- Jižní Evropa: na závlahu více než 80 % vody používané v zemědělství
- Poplatky za vodu

Využití kapkové závlahy
Ve světě je pouze 5%

- **Změna** obvyklých postupů

- Vzdělávání farmářů a poradenství,
- omezení používání pesticidů,
- změna systému střídání plodin
- zřízení ochranných pásem podél vodních toků

- Využití odpadních vod v zemědělství

- Úprava **společné zemědělské politiky** a sazeb poplatků za vodu v členských státech tak, aby podpořily cíle rámcové směrnice o vodě

- Větší důraz na **účinné využití vodních zdrojů** v zemědělství a ekosystémové služby

90% odpadních vod v rozvojových zemích není čištěno

Klíčová úloha půdy

- **Udržení produkční kapacity a zdraví půdy** = potravinová, environmentální a energetická bezpečnost
- **Integrované lokální půdní a vodní plánování** = základ pro udržitelné využívání dešťové vody a půdy

SVĚTOVÝ DEN VODY - 22. BŘEZNA 2023 URYCHLOVÁNÍ ZMĚN

"Jednoho dne vypukl v lese požár.
Všechna zvířata utíkala jako o život.
Stála na okraji ohně a s hrůzou a smutkem
hleděla do plamenů.
Nahoře nad jejich hlavami létal kolibřík
sem a tam k ohni, pořád dokola.
Větší zvířata se kolibříka zeptala, co to
dělá.
"Letám k jezeru pro vodu, abych pomohl
uhasit požár."
Zvířátka se mu vysmála a řekla: "Ten oheň
neuhasiš!"
Kolibřík odpověděl: "**Dělám, co můžu.**"

Děkuji za pozornost